

monumentale waarde van het Gortergebouw aan de Wassenaarseweg te bekijken. Aan dit gebouw is onlangs uitgebreid aandacht besteed in dit blad.

Ook andere verenigingen hebben verzoeken gedaan aan de monumentencommissie. Zo heeft de initiatiefgroep 'De Leidse Hout monumentwaardig' eind 2004 een verzoek ingediend tot

plaatsing van de Leidse Hout (park- en sportgedeelte en het groen in de woonwijk) op de monumentenlijst. De commissie zal over de cultuurhistorische waarde van dit gebied een advies uitbrengen. Eerst zullen deskundigen echter een cultuurhistorische waardestelling maken.

De Monumentencommissie maakte

in het afgelopen jaar gebruik van de adviezen van een externe deskundige, B. Lamberts, zelfstandig architectuurhistoricus, die eerder onder andere voor de Rijksdienst voor de Monumentenzorg werkte. Ook dit jaar zal deze deskundige worden ingeschakeld ter voorbereiding van de adviezen.

HANS VOLLAARD NIEUWE VOORZITTER STIEL

STIEL heeft een nieuwe voorzitter. Het is Hans Vollaard (28), onderzoeker en docent in de politieke wetenschappen aan de Leidse universiteit. Zijn betrokkenheid bij het industrieel erfgoed kent een onverwachte bron. Tijdens mijn werk in de Leidse gemeenteraad heeft STIEL mij het belang van dit erfgoed doen inszien, zegt hij. Hans Vollaard is de opvolger van Fred Sengers, die vijf jaar de organisatie heeft geleid.

Vollaard is geboren in Leusden, bij Amersfoort. Hij ging studeren in Leiden, politieke wetenschappen, en hij bleef er. 'Ik ben erg verknocht aan Leiden,' vertelt hij,

'ik ben er nu tien jaar, reden voor een feestje.' Hij kwam in 1995 naar Leiden, ging er studeren en werkt nu aan een dissertatie met als vraagstelling of de grenzen er nog toe doen in een verenigd Europa. De studie is niet zijn enige activiteit in die Leidse jaren geweest. Acht jaar lang was hij actief in de opvang van dak- en thuislozen. Hij werkte als vrijwilliger in het aanloophuis aan de Nieuwstraat en was vier jaar voorzitter van de beheerscommissie. En - heel wat anders - hij heeft veel met

muziek, speelt trombone en tuba. Klasisiek en big band. 'Van Bach tot Glenn Miller.'

Van 1998 tot 2002 trad hij op als (duo) raadslid voor de Christen Unie in de Leidse gemeenteraad. In deze functie kreeg hij veel te maken met monumenten. 'Ik leerde veel mensen kennen en ook veel gebouwen. Elk gebouw heeft zijn eigen verhaal.' Het ging om (latere) monumenten als de Meelafabriek, het voormalige Elisabeth Ziekenhuis en het project Aalmarkt. 'In die periode heb ik STIEL leren kennen,' vertelt hij. De organisatie, waarvan hij nu voorzitter is geworden, verwierf bij hem een goede naam. 'Vanwege de kennis van zaken en de plezierige manier waarop STIEL zijn tanden kon laten zien.'

Toekomst

Hoe ziet Vollaard de toekomst van STIEL? Hij heeft erover nagedacht en komt tot drie punten. 'Natuurlijk is het zaak de goede naam op het gebied van de expertise hoog te houden,' zegt hij. 'Verder vindt hij dat de financiële situatie van STIEL gezond moet blijven. Dat betekent vooral dat er meer donateurs, meer sponsors moeten komen.'

Een belangrijke zaak vindt hij verder de ontwikkeling van een lespakket over industrieel erfgoed voor het basisonderwijs. De leerlingen van nu hebben vaak geen flauw idee van de historie van Leiden als industriestad. En dat terwijl hun grootvaders in die industrie werkten.' Als het aan de nieuwe voorzitter van STIEL ligt zullen ook nieuwe generaties geconfronteerd worden met het rijke verleden van Leiden op industrieel gebied.

Wibo Burgers

De nieuwe voorzitter in een passende entourage.

INFORMATIECENTRUM VOOR NIEUWE WIJK

PAARDENSLACHTHAL BEGINT NIEUW LEVEN

De paardenslachthal op het vroegere slachthuisterrein aan de Maresingel is begonnen aan een tweede leven. Het gebouw, dat bijna honderd jaar in gebruik is geweest, dateert van de jaren 1901-1903 en is ontworpen onder verantwoordelijkheid van de toenmalige gemeente-architect H. Paul. Het komt in gebruik als het gemeentelijk informatiecentrum voor de bouw van een nieuwe woonwijk op het slachthuisterrein, die de naam Nieuw Leyden heeft gekregen.

Een romantische foto van vroeger tijden met een paard en (vermoedelijk) diens eigenaar.

Het pand in een L-vorm, bestaat uit de bijna vierkante slachthal en een kleinere, rechthoekige paardenstal met twee bouwlagen onder één dak. De verdieping werd als hooizolder gebruikt met luiken in de vloer boven de ruwen van de paarden. In de hoge slachthal bevindt

zich een tweetal geornamenteerde gietijzeren kolommen waarop stalen liggers de draagconstructie vormen voor de houten dakconstructies. Van het originele interieur resteren een gietijzeren hijsier en enkele rozeankers in de gevels. Het restauratieplan van Van Swieten

Architects uit Leiden kent in hoofdlijnen een restauratie van het casco, het terugbrengen van de daklantaarn (een dakopbouw met her doel licht en lucht te laten toetreden tot onderliggende ruimte), een volledige isolatie van het gebouw en het geschikt maken als informatiecentrum zonder dat daarbij het karakter van het gebouw verloren gaat.

De gietijzeren raamkozijnen bleken deels vervangen te zijn door smeedijzeren exemplaren. Een aantal gietijzeren ramen en kozijnen is opnieuw gegoten. De daklantaarn, die was verdwenen, is opnieuw gebouwd op basis van oude bouwtekeningen. Het zat mee met de reconstructie van de daklantaarn, vooral ook omdat een deel van de gietijzeren ramen opgeslagen bleek op de hooizolder. De daklantaarn is door bouwbedrijf Du Prie uit Leiden in zijn geheel getransporteerd en op zijn plek gehesen. Gezien de afmetingen (ongeveer zes bij twaalf meter) bleken hiervoor speciale vergunningen en een nachtransport noodzakelijk, hetgeen ondanks het vroege uur veel bekijks trok. De daklantaarn, die in de originele staat niet toegankelijk

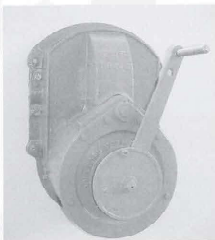
Nieuwe versie van de vroegere paardenslachthal tijdens de restauratie.

ADVERTENTIE

architectenbureau - ingenieursbureau

vanswietenarchitects

Ir. P.M.J. van Swieten | Sint Jacobsgracht 4 | 2311 PW Leiden | tel 071-5141051 | fax 071-5148573
e-mail: info@vanswietenarchitects.nl | internet: www.vanswietenarchitects.nl

De originele hijslier, die is gebleven.

was, heeft in de nieuwe versie een tussenvloer gekregen, waardoor hier een vergaderkamer kon worden gerealaerd. De toetreding van licht kon desondanks worden gewaarborgd.

Om de ruimte van de slachthai intact te laten en de grote hoeveelheid daglicht te blijven ervaren, zijn de inrichtingen vrij gehouden van de gevels. De kantoren, spreekkamers, sanitaire voorzieningen en tentoonstellingsruimte zijn als losse elementen in de ruimte geplaatst. Een belangrijk element is de vrijstaande grote tentoonstellingswand.

Als verbinding met het verleden is een deel van de lambrizering van glazuurde tegels teruggebracht evenals de hijslier, die, mocht dat gewenst zijn, zo weer gebruikt kan worden. Dat geldt

overigens voor het gehele gebouw, dat over enkele jaren voor verschillende doeleinden bruikbaar is. Een goed voorbeeld van een met zorg uitgevoerde herbestemming van een industrieel pand.

Stal- en kantinegebouw

Van Swieten Architects is nog bezig met het ontwikkelen van plannen voor de vroegere stal en kantinegebouwen. Na restauratie moeten hier een kinderdagverblijf en een naschoolse opvang worden gehuisvest. Het stalgebouw is in dezelfde stijl gebouwd als de slachthai, de rationalistische stijl met platte daken, veel metaalwerk en gietijzeren ramen. Het kantinegebouw is in chaletstijl opgetrokken met overstekend hellend dak en halfsteens buitengevels waartegen een houten vakwerk met veel ramen en openslaande deuren is geplaatst. Dit gebouw zal deel uitmaken van het kinderdagverblijf.

Het ziet er naar uit dat de restauratie van deze gebouwen in het najaar kan beginnen. Eind volgend jaar moeten deze gebouwen gereed zijn voor hun nieuwe taak.

Het nieuwe informatiecentrum aan de Maresingel naast ZIA is geopend op donderdag van 12 tot 21 uur en op zaterdag van 11 tot 15 uur. Er is ook een website: www.nieuwweyden.nl

Wibo Burgers

* Bovenstaande tekst is tot stand gekomen op basis van gegevens van Pieter Meijers van het Leidse architectenbureau Van Swieten. Zie ook www.vanswietenarchitects.nl/gallery.

Frise, vrolijke ruimten in het vernieuwde gebouw.

ADVERTENTIE

VERENIGING OUD LEIDEN

Opgericht 5 november 1902

Postbus 917
2300 AX Leiden

Bent u geïnteresseerd in het Leidse en regionale Erfgoed en wilt u graag het beroemde *Leids Jaarboekje* gratis ontvangen, dan kunt u niet zonder het lidmaatschap van de Vereniging Oud-Leiden.

De contributie bedraagt € 17,50 per jaar; jongeren tot 27 jaar betalen slechts € 10,-.

Door overmaking van dit bedrag op Postbankrekening 17 52 28 bent u lid van de Vereniging Oud-Leiden.

KAMPONG MAKASSAR IN OEGSTGEEST EN LEIDEN

EEN BELEGGINGS- EN BEDRIJFSPAND ALS SPIEGEL VAN LOKALE EN KOLONIALE HISTORIE

Tot 25 jaar geleden kende Leiden een gebouw dat meer dan een eeuw de naam *Kampong Makassar* droeg. Het vermoeden dat de naamgeving met de geschiedenis van Nederlands-Indië te maken had, bleek terecht. Dit artikel onthult het raadsel van de dubbele vernoeming en belicht de lotgevallen van pand en land *Kampong Makassar* aan de Hooge Morsch.

Op topografische kaarten van Leiden en omgeving van rond 1900 knamen we de benaming *Kampong Makassar* tegen. In een proefschrift over vernoemingsnamen in de Nederlandse plaatsnaamkunde staat onder Leiden vermeld dat *Kampong Makassar* een gebouw betreft dat gesticht is na 1854 en vernoemd is naar Makassar, stad op Celebes. Laten we maar meteen samenvatten wat we intussen over de aanleiding voor deze naam te weten zijn gekomen. Toenmalig *Kampong Makassar* lag niet in Leiden, maar (tot 1970) in Oegstgeest, aan de Hooge Morschweg en

grenzend aan het Galgewater, tegenover molen de Heesterboom. Het huidige adres is Morsweg 226. *Kampong Makassar* betrof niet alleen het pand, maar ook land. Waarschijnlijk werd het hele stuk tussen roeivereniging Njord en aardewerkfabriek Amphora aangekocht als *Kampong Makassar*. Het eigenlijke gebouwtje is door brand in 1980 verloren gegaan. De vernoeming moet in of kort na 1871 hebben plaatsgevonden. Toen werd het perceel, huis en erf kadastraal Oegstgeest E 565 verkocht door jhr Pieter Hendrik baron Taets van Amerongen tot Natelwisch aan Carl

Frederik Wilhelm Wiggers van Kerchem, oud-president van de Javasehe Bank, die in Leiden woonde. Ten slotte is dit een speciaal geval van indirecte of getrapte vernoeming, namelijk niet rechtstreeks naar de stad Makassar (tot voor kort in postkoloniaal Indonesië Ujung Pandang genoemd), hoofdplaats op het eiland Celebes (tegenwoordig Sulawesi), maar naar het dorpje (= *kampong*) Makassar in de garnizoensplaats Meester Cornelis (nu Jatinegara), ten zuidoosten van Batavia, thans Jakarta.

Fragment van een topografische kaart van Leiden en omgeving met daarop *Kampong Makassar*.